

ДОКЛАД

Председателя на БМГК проф. д-р инж. Николай Вълканов за състоянието на минерално-суровинната индустрия през 2019

**Уважаеми колеги и партньори,
Дами и господа,**

Измина още една година, изпълнена с предизвикателства, но и с успехи за българската минерално-суровинна индустрия. Нашият отрасъл е със стратегическо значение и важен фактор за икономическата стабилност и енергийна независимост на страната. България има водеща позиция в европейския добив, нареждайки се на първите места по добив на мед, добив на злато и по добив на лигнитни въглища.

Едно от предизвикателствата, пред които е изправена минерално-суровинната индустрия е реализирането на Европейската зелена сделка. Овен че трябва да запази своите позиции и лидерство на световните пазари, отрасълът трябва да отговори и на увеличеното потребление на метали. Те са важна суровина за екологична трансформация в сектори, като преход към „зелен“ транспорт и „чиста“ мобилност, за нови мощности за производството на енергия от възобновяемите източници, в батерии за нейното съхранение и др.

Паралелно с това пред европейските индустрии стоят предизвикателства за драстично подобряване на екологичните показатели, изпълнението на които да почива на общи политики и нова индустриална стратегия. Амбициозните цели налагат инвестиции в базовите производства, които да гарантират сигурност и суровинна независимост на Европа в прехода към неутрална по отношение на климата икономика, при активното участие на всички страни-членки.

България има предимството да притежава и устойчиво да развива базови производства, включително и минерално-суровинната индустрия. Основните суровини, които се добиват у нас са лигнитни въглища, оловно-цинкови, медни и полиметални руди, гипс, варовик, бентонит, каолин, кварцови пясъци, огнеупорни глини, мрамор. Установените находища на подземни богатства към настоящия момент са общо 452, от които най-много на метални полезни изкопаеми – 163 и на строителни материали - 142. Действащите концесии за добив са общо 524, а разрешенията за търсене и проучване са 243 броя. 80% от минните дейности в страната се извършват по открит способ.

През 2019 г. отчетохме ръст в добива при почти всички подотрасли на бранша, като най-сериозен е при добива на скално-облицовъчни материали, където имаме нарастване с 22%. Съществено увеличение се отчита и при добива на инертни и строителни материали – 8%. Рудодобивът е с ръст от 3%. Спад се отчита при въгледобива – 7% и при добива на течни горива - 4%.

Разпределението на добива на полезни изкопаеми у нас през 2019 г. променя тенденцията от последните 10 години, поради това, че въгледобивът отстъпва място на добива на инертни материали (29%), спадайки до 26%. На първо място остава рудодобивът с 32%.

Общата стойност на произведената продукция през 2019 г. отчита ръст с 3%, надхвърляйки 2,9 милиарда лева. Най-голямо е нарастването при рудодобива – 11%, най-вече поради високите цени за златото. Цената на медта също възстанови нивата си, след спада в средата на миналата година. Стойността на добива на твърди горива намалява с 16% спрямо предходната година.

През 2019 г., по данни на Министерство на енергетиката, приходите в държавния бюджет от концесионни плащания са над 72 милиона лева (без ДДС). Близко половината от тези приходи са от добива на метални полезни изкопаеми. Значителен е делът и на въгледобива.

Браншът е с най-малко действащи предприятия в сравнение с останалите икономически сектори – едва 0,1%, но създава между 4 и 5% от brutния вътрешен продукт (БВП) на страната.

През 2019 г. продуктите на минерално-суровинната индустрия формират 7,5 млрд. лв. от общия износ, което представлява много висок дял в сравнение с другите индустрии. Най-голям принос в износа имат горивата – 66%, като увеличението при тях спрямо 2018 г. е с близо 19%. Следват ги индустриалните минерали с 26%. Делът на металните полезни изкопаеми е едва 10% и при тях е налице спад в сравнение с предходната година.

Вносът на минерални суровини през 2019 г. в стойностно изражение намалява с близо 4%, но все още е със значителен превес спрямо износа и е в размер на 12

млн. лева. В натурално изражение, вносът се запазва на почти същите нива както през 2018 г. Най-голям дял в него заемат отново горивата с 82%. Следват ги индустриалните минерали с 11%. Металните полезни изкопаеми са с дял 7% през изминалата година, но при техния внос се отчита значителен спад - 30%.

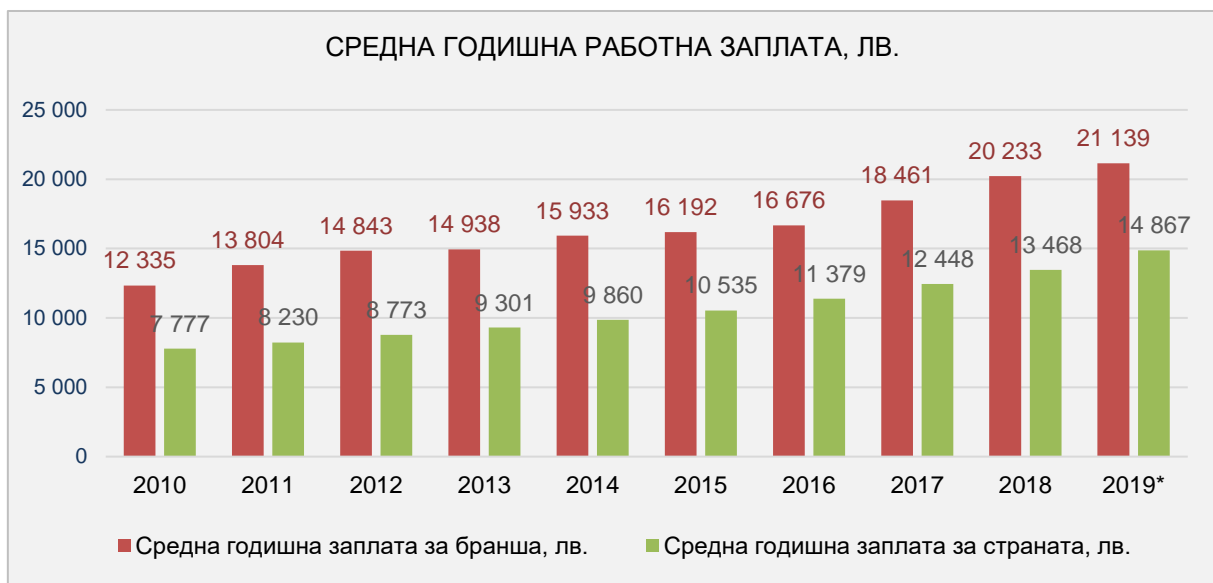
Сред положителните цифри трябва да отбележа и това, че добивните предприятия в България се отличават с висока производителност, която е близо 2,5 пъти по-висока от средната за индустрията. Това се дължи на значими инвестиции в дълготрайни материални активи, иновации и нови технологии в сектора. От 2010 г. насам, предприятията в минерално-суровинната индустрия са инвестирани близо 3 милиарда лева в най-съвременни технологии и оборудване.

Редица водещи компании в сектора изминаха дълъг път на технологична модернизация и направиха сериозни вложения, чрез които значително се повиши ефективността на производството и се подобриха параметрите на околната среда и здравословните и безопасни условия на труд. Техните постижения и устойчиво развитие, в съответствие с най-добрите практики, са пример, който трябва да се подкрепя от институциите и обществото. Тези предприятия днес са двигател на бранша и грижата за хората, околната среда и местните общности при тях далеч надхвърля задължителните изисквания, стремейки се към най-високи световни стандарти. Сред тях мога да посоча Асарел-Медет, Дънди Прешъс Металс, Горубсо-Мадан, Каолин, Елаците-мед, Мини Марица-Изток, Имерис Минералс България и много други.

През 2019 г. добивната индустрия осигурява пряка заетост на около 21 хиляди човека, което е 1,2% от общия брой заети в страната. В сравнение с другите европейски държави, българската минерално-суровинна индустрия е сред най-големите работодатели на местния пазар на труда.

Горди сме да отчетем и това, че средната годишна заплата в сектора през 2019 г. достигна 21 139 лева, като е налице ръст от 4% спрямо предходната година. Трябва да се отбележи, че заплащането в бранша е сред най-високите и е с 40% по-високо от средното за страната. Това показва устойчиво ниво на доходите и сигурност на заетите в цялата минерално-суровинната индустрия.

Тъй като хората са най-ценния ни капитал, браншът инвестира много в превенция и подобряване на здравословните и безопасни условия на труд. Общият брой трудови злополуки през 2019 г., по данни на Националния осигурителен институт, е 132 броя, което е сериозен спад в сравнение с предходната година. Загубените календарни дни също са значително по-малко спрямо 2018 г. - общо 8094 дни. От 2013 г. насам е налице трайна тенденция към намаляване и на този показател. Тези цифри са положителен знак, че превенцията, обученията на персонала и съвременните технологии, в които инвестират фирмите от бранша, дават резултат. Въпреки това, не трябва да спираме с усилията си в тази посока и да работим постоянно за подобряване условията на работа, защото няма нищо по-ценно от човешкия живот и от здравето на хората.

Сред най-важните приоритети за компаниите от бранша е и качествената подготовка на кадри. Индустрията е пионер в успешното въвеждане на дуално обучение в страната. През последните две години са факт първите завършили випуски с минни специалности, резултат от ефективното партньорство на бизнеса с професионалните гимназии и общините. Сред положителните примери са Панагюрище, Мадан, Челопеч, Ветово, Раднево и други.

Минерално-суровинната индустрия е отрасъл, който оказва силно положително въздействие в регионите, в които оперира с осигуряването на заетост на първо място и като цяло с приноса си за устойчивото развитие. Благодарение на множеството проекти в сферата на корпоративната социална отговорност, се осигурява сигурност, социална стабилност и гарантирани приходи за местния бизнес и общините. Компаниите реализират различни инициативи в сферата на образованието, културното развитие, съхранението на местните традиции и ценности, инфраструктурата, помощ при бедствия и аварии, както за развитието на нови икономически дейности за местните общности.

Един от показателните примери за социална отговорност е реакцията на бранша по време на епидемиологичната криза в страната през пролетта на тази година. Компаниите от отрасъла се присъединиха и активно подпомогнаха усилията на институциите в опазването на общественото здраве и осигуряване на условия за надеждното и навременно лечение на пациенти. БМГК, заедно с водещите компании в сектора - „Минстрой холдинг“ АД, „Геотехмин“ ООД, „Дънди Прешъс Металс Челопеч“ ЕАД, „Дънди Прешъс Металс Крумовград“ ЕАД и „Асарел-Медет“ АД осигуриха необходимите средства в размер на над половин милион лева за транспорт на жизнено-необходимо медицинско оборудване, консумативи и лекарствени средства. Допълнително, даренията на отделните дружества под формата на парични средства, предпазни материали и консумативи достигнаха над 2 млн. лв. Тези действия по време на криза са един израз на ангажимента на бранша към обществото.

Изминалата годината беше успешна и за Българската минно-геоложка камара, като организация, представляваща добивния отрасъл в страната. Успяхме да постигнем съгласие с единния орган за управление на подземните богатства в лицето на Министерство на енергетиката относно някои необходими законодателни промени за бранша, които да създадат по-добри условия за бизнес. Участвахме активно в диалога с институциите и по отношение на други нормативни актове, касаещи добивния отрасъл в България. Нашата цел е подобряване на нормативната рамка и условия за търсене, проучване, добив и преработка на подземни богатства в страната, по начин който защитава държавния интерес, интересът на инвеститорите и секторите които ползват тези суровини, в съответствие с Националната стратегия за развитие на минерално-суровинната индустрия, приета през 2015 г.

Продължи успешното ни сътрудничество и със социалните ни партньори, което намери израз в подписания Отраслов колективен трудов договор в началото на 2019 г. – първият за годината. Работим ефективно и с национално-представените работодателски организации в България, с които защитихме общи позиции в защита на бизнеса и реализирахме редица проекта в областта на човешките ресурси.

Силното взаимодействие на БМГК с академични и научни институции като Научно-техническия съюз по минно дело, геология и металургия, Минно-геоложкия университет „Св. Иван Рилски“, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Българската академия на науките и др. продължи и през 2019 г. Заедно осъществихме редица успешни събития и инициативи, свързани с професионалното образование и научните постижения. Тези партньорства са важни за нас, защото връзката на бизнеса с образованието и науката е основа за успеха на нашия отрасъл.

Уважаеми колеги и партньори,

В навечерието на нашия професионален празник – Деня на миньора, бих искал, от името на ръководството на Българска минно-геоложка камара, на нашите социални партньори – СМФ „Подкрепа“ и ФНСМ и на Научно-техническия съюз по минно дело, геология и металургия, да поздравя всички работещи в

минерално-суровинната индустрия в България.

Желая на всички много здраве и професионални успехи, енергия да се справяме с трудностите и оптимизъм за бъдещето, което градим заедно в името на една силна и устойчива индустрия.

Честит празник!

проф. дтн инж. Николай Вълканов
Председател на УС и на БМГК